

POKOJ A DOBRO

Katolícky občasník farnosti Markušovce, filiálok Teplička a Lieskovany

Ročník 2

Číslo 1

Marec 2000

FAŠIANGY

*Fašiangy, Turíce, Veľká noc ide,
kto nemá kožucha, zima mu bude.
Ja nemám kožucha, len sa tak trasiem,
dajte mi slaniny, nech sa vypasim.*

Túto krátku veršovanku pozná určite každý z nás. Učili a spievali si ju naši rodičia i starí rodičia. Ej, veru ani sme sa nenazdali a už sú tu fašiangy, jedno z najveselších a najradostnejších období kalendárneho roka. Do dnešnej doby sa veľa tých fašiangových zvykov nezachovalo. Ale tí skôr narodení by určite vedeli o tých pravých fašiangoch veľa rozprávať. Určite by nezabudli na priadky, keď naše babky ešte ako mladé dievčatá priadli ľan po domoch.

A dedovia ako mladí švháci sa večer čo večer za nimi zakrádali popod okná s harmonikou v ruke. Popri práci si zaspievali, ba aj zatancovali. A ani tej pravej fašiangovej zábave sa nič nemohlo vyrównať. Bolo že to voľkedy veselo! Žilo sa sice ťažko, ľudia museli ťažie manuálne robiť, ale boli šťastnejší a spokojnejší a našli si čas aj na spoločnú zábavu.

My, ľudia 21. storočia, bohužiaľ na takéto veci nemáme čas. Je to však veľká škoda, lebo všetky tie ľudové zvyky, ktoré robia dedinu dedinou pomaly ale isto vymierajú a ak sa nespamäťame, tak úplne upadnú do zabudnutia.

My sa však ponáhľame za niečím životne dôležitým, nemáme čas na rodinu, na deti, priateľov, známych, na svoje koníčky a čo je snáď najhoršie, ani na Boha. Hlavným pozrieračom i toho mála volného času čo máme, je televízor.

Každý sa uzatvára sám do seba, viazne vzájomná komunikácia v rodinách i na pracoviskách. Každý sa hrá na svojom malom piesočku a nikto sa nestará o toho druhého. Stávame sa pohodlnými a ľahostajnými jeden voči druhému. A ak nás ten druhý náhodou zaujíma, tak

Petra a Lenka súťažia na karnevale detí

len kvôli tomu, že sa mu niečo zlé a neprijemné prihodilo.

Ale položme si otázku: Načo je to všetko? Čo je pre nás také dôležité, že sme preto ochotní obetovať všetko to dobré, čo nás obklopuje - rodinu, priateľov a dokonca aj Boha? Sú to peniaze, majetok, alkohol...? Toto všetko sú však statky pominutelné a veľmi labilné a nestále. A viete, ako sa hovorí: „Raz si hore, raz si dole!“

Šťastný to človek, ktorý sa môže popýšiť tým, že má svoju rodinu i priateľov, ktorí ho majú radi a Boha, ktorý ho nikdy neopustí. On je s nami stále rovnako intenzívne prítomný, len my ho občas cítime trošku slabšie alebo zjijeme tak, ako keby vôbec nebol. Chyba však nie je v ňom, ale v nás samých. Prosme ho, aby sme ho cítili medzi sebou rovnako intenzívne bez ohľadu na to, aký životný kríž práve nesieme.

Sú fašiangy, čas zábav a plesov. Preto radujme sa aj my. Upečme si fašiangové šišky, navštívme svojich priateľov a známych. Porozprávajme sa, zaspomínajme si trošku aj na tie lepšie časy a prežime tieto chvíle s láskou a pokojom v našich srdciach.

MUDr. Mária Krotká

Z OBSAHU:

KREŠTANSKÁ ZÁBAVA	s. 2
MARKUŠOVSKÍ FARÁRI V 20. STOROČÍ	s. 3
ROZHOVORY S FARNÍKMI	s. 5
POZNÁMKY O SPOVEDI	s. 7
LISTÁREŇ	s. 10

Prvé narodeniny

Blížia sa prvé narodeniny našho časopisu *Pokoj a Dobro*, a preto vyzývame Vás, našich čitateľov, aby ste sa sami vyjadrili k našej práci. Chceme vedieť, s čím ste spokojní, prípadne, čo Vám „nesedí“ a čo teda treba zmeniť. Boli by sme veľmi radi, keby ste svoje konštrukтивné pripomienky napisali na lístočky, ktoré môžete vhodiť do krabičky označenej našim logom v ktoromkoľvek našom kostole, alebo ich povedať či odovzdať osobne niektorému členovi redakčnej rady. Niektoré z nich uverejníme aj v budúcom čísle v narodeninovej prílohe. Za všetky príspevky vopred dakujueme.

redakcia

Poludňajšie zvonenie

Po prvý raz sa poludňajšie zvonenie spomína v zákonoch pražskej diecéznej synody v roku 1386. Pápež Kalixt III. po víťazstve nad Turkami 15. augusta 1456 nariadił, aby sa na poludnie zvonilo v celej cirkvi. Modlitbu Anjel Pána k tomuto zvneniu pripojil nariadením až pápež Benedikt XIII. v roku 1724.

-jd-

KRESTÁNSKA ZÁBAVA

Máloktoľ skutočný kresťan by si dovolil dať súčasným tanecným zábavám prílastok „krestánská“. Skúsil som to však preto, lebo verím, že je možné aj dnes sa kresťansky zabaviť. V istej farnosti sa mládež poslažovala pánu farárovi, že im pán starosta nechce poskytnúť kultúrny dom na to, aby sa mohli zabaviť. Farár prejavil iniciatívu a spýtal sa pána starostu na názor. Dostal zarážajúcu odpověď, že po tanecnej zábave mládežníkov vždy musí vyčleniť finančné prostriedky na opravu sály, lebo jej výsledkom sú porozbíjané okná, vylámané dvere a o čistote sály a okolia sa už vobec nedá hovoriť. Situáciu bolo potrebné riešiť kompromisom. Lenže „krestánská“ mládež nepristala na to, aby sa tancovačka poriadala v populudňajších a večerných hodinách a nie v noci. Podobným bol prípad v inej farnosti. Ked' boli na posedení prítomní veriaci stredného a staršieho veku, mládež akoby nemala ani ruky ani nohy a vobec sa nevedela uvoľniť a zabaviť sa. Mladí sa začali uvoľňovať a dostávať do nálady až vtedy, ked' bolo treba ísť domov. Mysleli si totiž, že usporiadateľov presvedčia, že „starí“ pôjdu domov a oní to potiahnu do rána. Avšak nepresvedčili, usporiadatelia boli totiž neoblomní.

Z uvedených prípadov vyplýva jedno: aby sa dnešná mládež vedela zabaviť, potrebuje čiernu noc a pokojný spánok svojich rodičov a iných dospelých. Asi preto, aby ich nevideli, čo robia, čo pijú a ako (aj hnusne a vulgárne) sa rozprávajú! Lenže toto už nemá nič spoločné, aspoň vo väčšine prípadov naozaj nie, s kresťanstvom a s kresťanským pobavením. Preto pred ozajstnou kresťanskou mládežou stojí dnes mimoriadne náročná úloha: dokázať sa zabávať naozaj kresťansky! A nepreberať len to, čo nám vnučujú tí ostatní. Treba byť soľou zeme, ako hovorí Kristus, ktorá presolí a uzdraví všetko. Aj zábavy a diskotéky.

-jd-

OKIENKO PRE BIRMOVANCOV

Každú nedeľu počujeme v oznamoch program birmovancov na nasledujúci týždeň. Zvyčajne sú to dve až tri hodiny týždenne a k príprave patrí aj účasť na sv. omšiach. Ved' tí, čo chcú prijať sviatosť birmovania, sa na ňu musia dostatočne pripraviť.

Túto prípravu môžeme porovnať k príprave študenta na maturitu. Ten, ak chce zmaturovať, musí vynaložiť mnoho úsilia a času na prípravu. Prípravu nezačína týždeň pred termínom. Základy získal na základnej škole a 4 až 5 rokov študoval na strednej škole. V poslednom ročníku prípravu zintenzívni a štúdium zavŕší maturitnou skúškou. Po nej mladý človek preberá zodpovednosť za svoj život, pretože potrebnú prípravu už dostal. Jeho úlohou je získané vedomosti a zručnosti primerane zúžitkováť.

Takisto je to aj s prípravou na sviatosť birmovania. Sviatosť birmovania zavŕšuje a dopĺňa sviatosť krstu. Od krstu ste sa stali účastní na sviatosti zmierenia a sviatosti Eucharistie. Poznáte a zachovávate Božie a cirkevné príkazy, v škole máte hodiny náboženstva.

A teraz nastal čas zintenzívniť prípravu na sviatosť birmovania. Nestačí len prijať poučenie o viere a prikázaniach, ale je potrebné zintenzívniť duchovnú prípravu – častejšie sa zúčastňovať na sv. omši a prijímať sviatosti, viac sa modliť, konať dobré skutky, zachovávať prikázania.

Prijatím sviatosti birmovania sa stávate zrelými kresťanmi, ktorí sú vo zvýšenej mieri viazaní šíriť a brániť vieru, mať účasť na vzreste Cirkvi. Birmovanie sa udeľuje iba raz a ním sa vtláča do duše nezmazateľný znak. Úlohy, ktoré prijatím tejto sviatosti beriete na seba, sú náplňou a záväzkom na celý život.

Alžbeta Franková

VYKRADNUTÉ SRDCIA

Zdá sa, že dnes sa naozaj kradne priam vsade a všetko. Nakoniec, kradlo sa vždy a teda nie je to nič nové pod slnkom. A preto všeličo je už vytunelované a vykradnuté. Žiaľ, niekedy je vykradnuté aj to, čo by človek najmenej čakal. Ľudske srdce. To preto, že ľudske srdce nemožno vykradnúť len tak a kedy sa komu zachoje. Ľudske srdce vie byť, ak to človek chce, priam nedobytý trzor. Preto sa treba čuďovať, že už sa vykradajú aj ľudske srdcia a že ich možno vykradnúť. Čakáme totiž v ľudskom srdci slušnosť, skromnosť, vnímavosť, pozornosť, ľasku... a nielenže to tam nenachádzame, ale zistujeme pravý opak: nenávist, sebectvo, držosť a iné podobné neduhy. Od človeka s vykradnutým srdcom sa nemožes dostať ľasky a dobra, lebo ti nemože dať, čo sám nemá. Je chudák, ubožák, polutovania hodný človek, okradnutý o to najdrahšie. Možno sa ti zda byť bohatý, lebo má v ušiach náušnice a na krku i zapästí zlatú retiaz a na ruke drahotné prstene, ale na srdce sa pozeraj a to je chudobne, vychudnuté, ozobracené tripiace mizeriou. Takyto človek nevie dať ľasku na celý život, nevie dať ľasku deťom, nevie vkladať do ich srdca hodnoty dobra a ľasky. A tu si človek povie: kde je chyba? Kto je za to zodpovedný? Ako to napravil? A veľmi ľahko si nájde aj odpoved: to doba je taká, doba je zlát. Zabudol, že nie doba vytvára človeka, ale človek vytvára dobu. Akí sú ľudia, taká je doba! Keby človek dokázal byť sám sebou, keby budoval svojho ducha, svoje srdce pozitívnymi hodnotami ľasky a dobra, slušnosti a pozornosti a dokázal by sa držať toho svojho presvedčenia aj napäť zlu okolo seba, mohlo by to byť naozaj celkom ináč. Iste by to bol človek s dobrym a nie vykradnutým srdcom.

Pavol Malinský

MARKUŠOVSKÍ FARÁRI**V 20. STOROČÍ**

Najprv si budeme všímať farárov v Markušovciach, potom správcov farností a nakoniec kaplánov, ktorí v 20. storočí pôsobili v Markušovciach. Do farnosti Markušovce patria okrem Markušoviec aj filiálky Teplička a Lieskovany.

Markušovskí farári**Július Kern (1885-1917)**

V roku 1900 bol farárom v Markušovciach Július Kern. Narodil sa v Sátor-Alja-Ujhely (Nové mesto pod Šiatrom- dnešné Maďarsko) 8.januára 1859. Teológiu študoval v Spišskej Kapitule a na kňaza bol vysvätený 24.6.1881. Najprv pracoval ako archivár a tajomník v kancelárii Biskupského úradu v Spišskej Kapitule a odtiaľ prichádzal ako 26-ročný za farára do Markušoviec dňa 21.1.1885. Bol to človek na tento úrad veľmi mladý, ale bol veľmi iniciatívny a nadaný. V Markušovciach pôsobil v rokoch 1885 až 1917, čiže 32 rokov a táto farnosť mu vďačí za veľa. Za jeho pôsobenia bola postavená veža markušovského kostola v dnešnom gotickom štýle. Do kostola v Markušovciach zabezpečil dva bočné oltáre a lavice, ktoré sú tam dodnes a taktiež organ (aj ten je tu aj dnes). V Tepličke boli za jeho pôsobenia postavené obe bočné kostolné lode (z dedičstva Michala Koňaka, ktorý poručil svoj majetok nadobudnutý v Amerike kostolu), a inštalovaný organ, ktorý je tu podnes. V roku 1909 bol Július Kern ako markušovský farár vymenovaný za opáta v Spišskej Novej Vsi (ale aj nadálej pôsobil ako markušovský farár). 18.9.1917 bol vymenovaný za spišského kanonika, a preto opustil markušovskú faru a prešťahoval sa na Spišskú Kapitulu, kde najprv pôsobil ako prosynodálny sudca (od r. 1918), od roku 1921 viedol ako arcidiakon Liptovský archidiakonát a od roku 1923 Oravský archidiakonát. Zomrel 11.mája 1927 v Gánovských kúpeľoch a je pochovaný na cintoríne v Markušovciach, kde sú pochovaní aj jeho rodičia.

Matúš Pajdušák (1917-1923)

Dňa 21.12.1917 sa stal farárom v Markušovciach rodák z Bobrovcu na Liptove Matúš Pajdušák. Narodil sa 16.11.1871 a na kňaza bol vysvätený 30.6.1894. Do Markušoviec prišiel ako 46-ročný a pôsobil tu len necelých 5 rokov. V roku 1923 sa stal farárom v Smižanoch. Zomrel v Smižanoch 4.júla 1950. Jeho záľubou bola história a vďaka nemu aj Markušovce poznajú dobre (alebo aspoň by mali poznať) svoju história. Napísal historickú štúdiu *Markušovce, historický nástín*, ktorý vyšiel v časopise *Zprávy z minulosti Spišskej župy* v roku 1923 v Levoči.

Eugen Puhalla (1928-1932)

Eugen Puhalla bol farárom v Markušovciach od roku 1928 do roku 1932, rodák zo Spišského Podhradia (predtým od roku 1923 bol v Markušovciach iba ako správca farnosti). Zomrel v Markušovciach 11.8.1932 a je pochovaný na markušovskom cintoríne.

Ján Skrak (1940-1981)

Vo februári 1940 sa stal farárom v Markušovciach Ján Skrak, narodený 28.júna 1902 v Krompachoch. Teológiu vyštudoval v Spišskej Kapitule a na kňaza bol vysvätený 11.septembra 1927. Najprv bol kaplánom v Spiškom Hrhove, potom od roku 1928 správcom farnosti a od roku 1935 farárom v Lipovskom sv. Ondreji. Počas tamoxieho pôsobenia bol redaktorom katolíckeho mesačníka *Svätá rodina* (do roku 1940). Do Markušoviec prišiel 6.2.1940. Už 9. júna 1940 obnovil Katolícku jednotu žien. V tom istom roku 15.8. založil Spoločenstvo živý ruženec a začal vydávať farský časopis pod názvom *Markušovce*. V roku 1941 obnovil mestnu pobočku Katolíckej charity (26.7.1941) a jeho zásluhou bola postavená dvojtryedna Rím. kat. ľudová škola v Lieskovancoch (1941). V roku 1942 založil Združenie katolíckej mládeže. Ján Skrak bol farárom v Markušovciach 41 rokov (do 1.7.1981, kedy odišiel do dôchodku, býval v Tepličke a v Tepličke na cintoríne je aj pochovaný). Doba, počas ktorej pôsobil v Markušovciach bola veľmi ťažká. Najprv to boli vojnové roky druhej svetovej vojny a potom doba komunistického útlaku.

Vdp. Ján Skrak**Milan Hvizdoš (1993-1997)**

V rokoch 1993 až 1997 bol farárom v Markušovciach Milan Hvizdoš. Narodil sa v Dúbrave pri Branisku 16.8.1945. Teológiu vyštudoval v Bratislave. Od roku 1972 bol kaplánom v Spiškom Bystrom pri Poprade a od roku 1975 v Dolnom Smokovci v Tatrách. Potom nastúpil ako správca farnosti Hubová na Liptove (1978-1984), potom ako správca farnosti Svit (1984-1989) a v rokoch 1989 až 1993 bol správcom farnosti Spišský Štvrtok. V roku 1993 sa stal farárom v Markušovciach, kde pôsobil 4 roky. V súčasnosti je farárom v Harichovciach. V Markušovciach sa popri pastoračnej práci venoval hnutiu *Obnova v Duchu Svätom*. Za jeho pôsobenia bola opravená strecha na kostole v Markušovciach a v Tepličke (medený plech) a pristúpilo sa k oprave interiéru kostola v Tepličke.

ThDr. Ján Duda (1997-)

Dňa 1.7.1997 sa stal farárom v Markušovciach ThDr. Ján Duda. Narodil sa 14.10.1960 vo Veľkej Lesnej. Teológiu vyštudoval v Bratislave. Od 1.7.1997 až do 1.12.1989 bol kaplánom v Ružomberku a potom do 1.7.1990 bol tajomníkom kancelárie Biskupského úradu v Spišskej Kapitule. Štyri roky strávil v Ríme na štúdiách, kde navštěvoval Fakultu cirkevného práva Pápežskej lateránskej univerzity, kde dosiahol licenciát (skratka: JCLic.) z cirkevného práva a v roku 1997 dosiahol na Teologickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave doktorát posvätej teológie (skratka: ThDr.). Po návrate z Ríma dňa 1.7.1994 sa stal farárom v Rudňanoch (kde bol 2 roky) a zároveň učiteľom cirkevného práva na

Teologickom inštitúte v Spišskej Kapitule. V marci 1995 bol zároveň ustanovený na súdneho vikára Spišskej diecézy. Dňa 1.7.1997 bol ustanovený za farára v Markušovciach. Je členom Kňazskej rady Spišskej diecézy a členom Zboru konzultorov Spišskej diecézy, ako aj postulátorom v procese blahorečenia biskupa Jána Vojtaššáka, podpredsedom Slovenskej spoločnosti kanonického práva a redaktorom odborného časopisu *Bulletin Slovenskej spoločnosti kanonického práva* (prvé číslo vyšlo v roku 1995). Za jeho pôsobenia bola dokončená oprava interiéru kostola v Tepličke (na jar v roku 1998) a vybudované podlahové kúrenie a oprava interiéru kostola v Markušovciach (leto a jeseň 1998) a vybudované vežové hodiny na kostole v Tepličke (jeseň 1999). Založil farský časopis *Pokoj a dobro, katolícky občasník farnosti Markušovce a filiállok Teplička a Lieskovany* (prvé číslo vyšlo v marci 1999). Je autorom viacerých odborných kníh z oblasti cirkevného práva (*Boží ľud* - 1995; *Katolícke manželské právo* - 1996; *V službe božieho kráľovstva* - 1997, do tlače je pripravená a v roku 2000 vyjde *Naša cirkev*), vedeckých publikácií v odborných časopisoch *Duchovný pastier*, *Katolícke noviny*, *Bulletin Slovenskej spoločnosti kanonického práva*. Bol pozvaný prednášať aj do zahraničia (mal prednášku na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe - 1998 a dve prednášky na Právnickej fakulte Katolíckej univerzity v Budapešti - november 1999 a február 2000).

Správcovia farnosti Markušovce

V čase, keď farnosť Markušovce nemala svojho farára, spravovali ju správcovia farnosti. To znamená, že úrad farára bol v tom čase uprázdený a veriacich spravoval len ako náhradník farára správca farnosti podľa platných cirkevných predpisov.

Jozef Borušák (1917)

Po odchode markušovského farára Júliusa Kerna za kanonika na Spišskú Kapitulu v roku 1917 bol krátko správcom farnosti v Markušovciach dovedajší kaplán Jozef Borušák. Narodil sa v Hladovke na Orave 12.4.1889 a v rokoch 1917-1918 bol kaplánom v Markušovciach. Preto po odchode Júliusa Kerna bol dočasne poverený spravovať túto farnosť. Zomrel 27.9.1938 ako správca farnosti Veľká Lomnica.

Michal Štoffko (1923)

Po odchode markušovského farára Matúša Pajdušáka do Smižian v roku 1923 sa stal dočasným správcom farnosti Michal Štoffko, ktorý sa narodil 14.9.1876 v Szepes-Mint-szont. Teológiu študoval v Jágri (Maďarsko) a v Spišskej Kapitule. Na kňaza bol vysvätený 25.9.1899. Ako už bolo povedané, v roku 1923 bol správcom farnosti Markušovce. Zomrel 27.9.1942 v Odoríne ako tamojší farár.

Eugen Puhalla (1923-1928)

Eugen Puhalla (viď Markušovskí farári) nastúpil do Markušovca v roku 1923 najprv ako správca farnosti a až v roku 1928 sa stal markušovským farárom.

Ján Kolčák (1932-1939)

Ján Kolčák pôsobil v Markušovciach 7 rokov. Narodil sa 1.5.1886 v Spišskom Podhradí a na kňaza bol vysvätený v Spišskej Kapitule 28.12.1908. Bol kaplánom na viacerých miestach (Lokca, Poprad, Ždiar, Liptovský Trnovec, opäť Ždiar, Jablonka /dnes je to v Poľsku/, správcom farnosti Ruskinovce, od roku 1921 správcom farnosti a od roku 1925 farárom v Spišskom Hrušove. V roku 1932 prišiel za správcu farnosti do Markušovca a odtiaľ odišiel na dôchodok do Spišského Podhradia v roku 1939.

Ján Slodička (1939-1940)

Po odchode správcu farnosti Jána Kolčáka v roku 1939 bol ustanovený za správcu farnosti Markušovce vysunutý markušovský kaplán (lat. expositus) v Rudňanoch Ján Slodička. Narodil sa 1.6.1905 v Spišskej Belej a na kňaza bol vysvätený 29.6.1929. Bol kaplánom v Zázrivej, Tvrdošíne, správcom farnosti v Tvrdošíne a v Ústi na Orave. Od roku 1932 bol vysunutý samostatným markušovským kaplánom v Rudňanoch. V rokoch 1939 až 1940 bol správcom farnosti Markušovce. Zomrel mimo pastoračnej služby v roku 1969.

Michal Vitkovský (1981-1993)

Stal sa správcom farnosti Markušovce po odchode farára Jána Skraka na odpočinok v roku 1981. Narodil sa v Majerke pri Spišskej Belej 19.9.1953. Po absolvovaní SVŠ v Kežmarku vyštudoval teológiu v Bratislave a na kňaza bol vysvätený 12.6.1977 a hneď sa stal kaplánom v Markušovciach, kde bol tri roky. Odtiaľ v roku 1980 odišiel za kaplána do Popradu a už 1.7.1981 sa vrátil do Markušovca ako správca farnosti, kde pôsobil 12 rokov. Od 1.9.1993 pôsobí ako farár v Liptovskom Mikuláši. Za jeho pôsobenia sa postavila nová fara v Markušovciach a nový kostol v Lieskovanech. Taktiež bol daný nový zvon na vežu kostola v Markušovciach. V roku 1998 dosiahol ako externý študent na Fakulte kánonického práva Katolíckej univerzity v Lubline titul licenciát kánonického práva. V súčasnosti vyučuje kánonické právo na Katecheticko-pedagogickej fakulte Žilinskej univerzity v Ružomberku a je aj subdekanom subdekanátu Liptovský Mikuláš.

Markušovskí kapláni

Kapláni sú pomocníci farára alebo správcu farnosti, ktorému pomáhajú v jeho pastoračnej službe.

Kapláni za farára Júliusa Kerna (12 kaplánov):

Ján Horváth (rodák z Liptova, 1889-1901), Ján Viecha (rodák z Liptova od Lipt. Hrádku, kaplán v Markušovciach 1901-1904), Ignác Kojda (1904, rodák z Pekelníka na Orave, dnes Poľsko), Albín Maxián (v marci 1905 nastúpil a bol tu len do júna 1905, rodák zo Szent-Jakob-falva na Zemplíne), od júna do septembra

tu bol Florián Tománek (rodák zo západného Slovenska, zomrel 25.3.1945 v Karlovej Vsi) a po ňom nastúpil Matúš Nemčík (1906-1908, rodák z Dúbravy od Braniska), Viktor Blahuta (1908-1910, rodák z Lúčky pri Ružomberku). Viktor Grieger, rodák zo Spišského Podhradia tu bol kaplánom štyri roky (1910-1914) a po ňom Ján Gursching (1915, rodák zo Spišských Vlach), ktorý odtiaľ odišiel pracovať do kancelárie Biskupského úradu ako ceremonár a tajomník. Po ňom tu nastúpil v roku 1916 za kaplána Pavol Pobeha, rodák z Nemešian a po ňom tu bol Ignáč Paňák (1917, rodák z Jablonky, dnes Poľsko) a nakoniec to bol Jozef Borušák (1917-1918), rodák z Hladovky na Orave.

Kapláni za farára Matúša Pajdušáka (2 kapláni): v roku 1920 sa stal kaplánom v Markušovciach Alexander Borženský, rodák z Veľkej pri Poprade, ktorý tu bol kaplánom 9 rokov (do roku 1929, dlho bol na odpočinku v Lendaku, kde aj zomrel a je pochovaný vo Vrbove). Veľmi krátko tu za Pajdušáka bol aj druhý kaplán a to Anton Matiak (len máj 1923), narodený vo Viedni, ktorý bol v roku 1945 deportovaný do Nemecka).

Kapláni za Eugena Puhallu: už spomínaný Alexander Borženský; v roku 1929 sa stal na krátku dobu kaplánom v Markušovciach Andrej Kovalský, rodák zo Spišskej Starej Vsi a potom od roku 1929 tu bol len veľmi krátko kaplánom Karol Uhlárik, rodák zo Šuja pri Trenčíne.

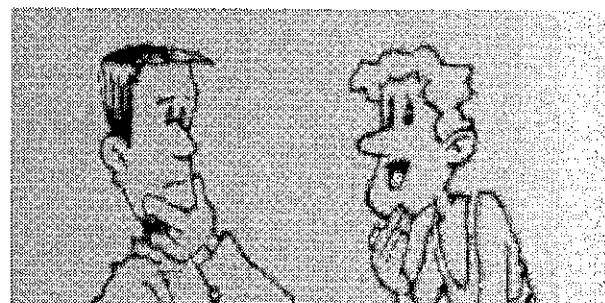
Kapláni za farára Jána Skraka (13 kaplánov): Michal Kubičák, rodák z Letanoviec (1941), Karol Kubala (1942), Peter Galan (1942-43). Od roku 1944 do roku 1951 tu bol kaplánom Ondrej Labuda, rodák z Levoče a bývalý farár v Poľanovciach a po ňom bol tu krátko v roku 1951 Ladislav Ivák, rodák z Liptovských Sliačov, ktorý ešte žije. Potom tu 17 rokov kaplán nebol a až v roku 1968 prišiel za kaplána Štefan Zvolenčák, jezuita, po ňom v roku 1970 Jozef Golvoň (rodák z Brezovice na Orave, teraz je farárom v Hladovke na Orave), Jozef Hanzely tu bol 4 roky (1971-1975, žije vo Vŕšku), Anton Tatarko (1975, v súčasnosti žije v Košiciach), Štefan Boržík (1976, je učiteľom filozofie v Spišskej Kapitule) a v roku 1977 tu prišiel za kaplána Michal Vitkovský, rodák z Majerky pri Spišskej Belej a bol tu 3 roky (teraz je farárom v Liptovskom Mikuláši). Po ňom tu bol ešte kaplánom 1 rok Michal Lipták (1980, rodák z Ľubice, je farárom v Spišskej Sobote pri Poprade) a Jozef Tomaň, rodák z Dlhéj na Orave, je farárom v Hnilčíku).

Mgr. T. Majerčák

Kapláni za farára ThDr. Jána Dudu: Mgr. Tomáš Majerčák, rodák z Lendaku (1997-), Mgr. Anton Kasan, rodák z Vavrečky (1998-1999, v súčasnosti je kaplánom v Miloticiach pri Kyjove, kde spravuje dedinu Vracov v Olomouckej arcidiecéze), Mgr. Ľuboš Šipoš, rodák z Ružomberka (1999-).

C. Hamrák a J. Duda

ROZHOVORY S FARNIKMI

Tenokrát sme sa zhovárali s niektorými vedúcimi skupin birmovancov. Boli takí ľaskaví a podeliili sa s nami o svoj názor na tieto témy.

1. Váš pohľad na nabožnosť žien.
2. Váš názor na spôsob pripravy birmovancov.
3. Váš vzor duchovného života.
4. V čom spočíva svätość ženy dneška?

Ing. MARTINA MROVCÁKOVÁ,
Markušovce

1. Boh stvoril muža a ženu, každého s ich osobitosťou a zvláštnym poslaniem. Žena bola Bohom obdaréná väčšou citlivosťou, jemnosťou a je volaná k tomu, aby možno väčšími ako muž na kolenách pred Bohom prosila, ďakovala a chválila. Hoci v poslednom čase som bola veľmi príjemne prekvapená pri zoznámení sa s mladými mužmi, ktorí svojou horlivosťou a vernosťou Bohu by mohli byť príkladom mnohým ženám (včítane mňa). Na koho iného nám hľadieť, ak nie na Pannu Máriu, ak chcem premyšľať o ženach? Ona nám dala úžasný príklad v tom, ako bezvýhľadne dôverovala Bohu, ako mu bez váhania povedať v každej situácii svoje "ano". Mária nám vlastným životom ukazuje, ako sa máme vedieť obefovať, ako prežívať utrpenie s inými, ako v pokore prijímať všetko, čo nám je. Syn hovorí: Mária sa neprestáva prihovárať za nás a volá nás, aby sme sa pripojili k jej modlitbám. Žena má tu možnosť, aby svoju citlosť upriamila viac na problémy iných ako na tie svoje a začala sa za ne úplne jednoducho modliť.

2. Táto otázka mi dáva dobrú príležitosť na vyjednávanie vďakou Nebeskému Otcovovi, že cez nášho duchovného pastiera koná tolké užitočné diela v našej farnosti. Jedným z nich je aj táto príprava birmovancov, ktorá vo mne vytvára nádej, že bude pomáhať našim deťom na ceste k Pánovi. Každopäťne, veľmi pozitívne hľadím jednokrát na prednášky, ktoré majú budúci birmovanci možnosť počúvať a čerpáť z nich. Zároveň ma teší vytvorenie malých modlitebnych skupín, kde deti môžu získať nové tehličky na stavbu ich vlastného, osobného vzťahu s Bohom – modlitba, čítanie svätého písma, rozhovory o prežívaní našej

vieri o životoch svätcov.

3. Pravdu povediac, nemám jeden veľký vzor medzi tými, ktorých život bol úplne upriamnený na Boha. Jedno je však isté, ich príklady sú pre mňa ako krásna kvitka kvietkov, z ktorých každý je zobrazením nejakej čnosti. A tak si môžem vybrať kvietok po kvietku a snažiť sa zasadit ich a pestovať v záhradke môjho života. Musím priznať, že je v nej ešte stále veľa prázdnego miesta. Každý deň mi dáva novú príležitosť na to, aby som krotila nejaký ten môj zlý sklon a snažila sa konat dobro.

4. Žena dnešnej doby sa stále viac a viac staví do ulohy muža. Mala by sa však predovšetkým usilovať ostať ženou, prijať svoju odlišnosť od muža a nechať mu jeho miesto ci už v rodine alebo spoločnosti. Byť dobrou matkou a manželkou je určite omnoho viac ako žal' uspechy v práci. Zároveň plati, že muž môže plne spoznať svoje povolanie a osobnosť, len ak najde v žene svoj protipol, odlišný a pritom blízky. Žena je predurčená k sebaobetovaniu sa a k láske a myslím si, že ak kráča po taktoj ceste, smeruje k svätosti. Jej pôvab spočíva v tom, že sa stáva šíritelkou pokoja, lásky a zmierlivosti. Sv. Serafim zo Sarova hovorieval: "Nadobudni pokoj a tisice okolo teba sa obratia." Srdce ženy naplnené pokojom bráni, aby sa šírilo зло. Je ako špongia, ktorá vpija trpkosť hriechu a prerušuje reťaz hnevov vo svojom okoli. Ak žena nechá v sebe vyrásť Bohom danú schopnosť darovať sa, zabudnúť na seba a obetovať sa, svedčí tak zároveň svojím životom o Božej láske k nám a o tom, že máme na túto lásku odpovedať.

Mgr. ZUZANA KAPUSTOVÁ, Lieskovany

1. Nábožnosť nemôže spočívať len v chodení do kostola, na púte a vonkajších náboženských úkonoch. Zbožnými sú tí, ktorí sa duchovne spájajú s Bohom a neoddelujú náboženstvo od života.

Osobitnou úlohou každého z nás je byť láskou a aby sme dokázali skutočne milovať, potrebujeme Ježišovu lásku: "Ostanite v mojej láске..." (Jn 15,9). Túto pravú lásku nájdeme len v cirkvi a jej svätościach. Skrze lásku v Eucharistii tak získavame schopnosť správne vidieť Božie veci a najst' radosť aj tam, kde na prvy pohľad nie je - v utrpení a v bolesti.

2. Sviatost birmovania je veľkou udalosťou v živote každého kresľana a celej cirkevnej obce vôbec, lebo skrize túto sviatost nám Ježiš zosiela Ducha Svätého.

Ten nás poúča, posilňuje v každej situácii, vzbudzuje v srdeci lásku. Práve on, tretia božská osoba, nám dáva silu pomáhať tým, co potrebujú pomoc. On udržiava božie kráľovstvo v našich srdciach. Preto sa na túto sviatost treba dôkladne pripraviť, aj keď je to namáhavé. Naši birmovanci to už skúšajú, no potrebujú aj naše modlitby a obety.

3. Molim velkym vzorom je Nebeská Matka Mária. Ona žila na Zemi s pohľadom zameraným na Boha. Je vzorom trpežlivosti pri čakani na božie slovo, svojej vieri pri prijímaní tohto slova a skutkami, ktoré orliaťe slovo nasledovali. Je veľkou nie slavným činnosťou, ale pokoleniu ľaskou, ochotou služiť i vtedy, keď o tom nikto nebude vedieť.

4. Keďže sme všetci povoleni k svätosti, aj žena 21. storočia by mala chcieť byť svätá! Teda nasledovať Krista v každodennom živote, každá tam, kde ju Boh povolať. Pretože nasa svälosť spocívá v konaní všetkého, čo nám hovorí Otec.

LUCIA HAMRAKOVÁ, Teplička

1. Nábožnosť je u každeho človeka veľmi individuálna, vždy však musí vychadzať z človeka, čomu dáva prednosť, či je to modlitba alebo sv. omša.

Nábožnosť žien je podľa pohľadu do našich kostolov vidiťelná, možno si však súčasne treba položiť otázku, či to nie je len prázdnna nábožnosť. Či nekončí odchodom z kostola, ale prejavuje sa aj v bežnom živote napríklad tým, že ženy dávajú osobný príklad svojim detom v tom, ako sa správajú k ostatným ľuďom a naučiť sa rešpektovať názory druhých.

2. Myslím si, že je to v dnešnom uponáhlanom svete veľmi dobrý spôsob, ako poskytnúť mladým ľuďom to, čo im chýba – možnosť rozprávať sa v skupinach o náboženstve a o svätom písme. Ma to pozitívny účinok najmä preto, že sa o svätom písme rozprávajú zo svojho "laického" pohľadu a viedúci skupiny má možnosť podať im praktické veci tak, aby im to ostalo v pamäti a aby im to prinieslo osobu v ich ďalšom každodennom živote.

3. Rada si prečítam životopisy svätých a od každého si môžem zobrať príklad v inej čnosti, no za svoj najväčší vzor považujem Svätého Otca Jána Pavla II.. Je určite vzorom pre celý svet, žije medzi nami a pozná problémy dnešných ľudí. Je ľaskavý a skutočne výnimkočný – ved' dokázať odpustiť aj človeku, ktorý sa ho pokúsil zabíti.

4. O dnešných svätých vieme veľmi málo. Myslím si, že v Božích očiach stačí malá vec, aby sme sa mu zapáčili. Sviatost dnešných žien spočíva hľadom najmä v snahe milovať a počúvať Boha, viesť k tomu aj svoje deti, žiť podľa písma. Počujeme aj o skutkoch, ktoré sú naozaj obdivuhodné – keď matka položí život za svoje dieťa, zomrie, aby mohla nový život darovať a mnoho iných člnov.

Maly krôčik k sviatosti robíme aj tým, že to, čo nás v živote stretnie, berieme ako milosť od Boha. Boh vie, že od každého žiada len toľko, kolko zvládne. Je na nás, aby sme sa rozhodli prijať to alebo odmietnuť.

**Za rozhovor d'akuje
M. Hodnická, MUDr. M. Krotká a Ing. L. Dzimková**

NIEKTORÉ POZNÁMKY O SPOVEDI

Pod pojmom sviatosť zmierenia (ľudovo spoved; slovenský preklad Katechizmu Katolíckej cirkvi ju nazýva sviatosťou uzdravenia) rozumieme niekoľko úkonov, ktoré smerujú k odpusteniu hriechov: individuálne vyznanie hriechov, ktoré vykoná kajúčnik pred kňazom (ušná spoved); vyjadrenie ľútosti; kňazské rozhrešenie, uloženie a vykonanie pokánia (ľudovo pokuta).

Biblický základ

Pán Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní povedal apoštolom: "Pokoj vám! Ako miňa posielam vás". Keď to povedal, dýchol na nich a hovoril im: "Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpusťene, komu zadržíte, budú zadržané" (Jn 20,21)

Cirkev verí, že Pán Ježiš udelil apoštolom moc odpúšťať hriechy a že túto moc odovzdali apoštoli svojim nástupcom biskupom a biskupi kňazom.

Historický pohľad

Vyznanie hriechov

Pre mnohých veriacich vyznanie hriechov je najťažšou časťou sviatosti zmierenia, lebo kňazovi majú vyzoprávať svoje hriechy, čo z psychologického hľadiska nemusí byť niekedy naozaj ľahké. V súčasnosti nie je jednoduché určiť, kedy sa po prvý raz objavuje pri odpúšťaní hriechov aj ich vyznanie. Je však isté, že to bolo veľmi skoro a v 3. storočí sa už praktizovalo (porov. J. Špirko, *Cirkevné dejiny*, zv. 1., s. 89). Individuálne (súkromné) vyznanie hriechov kňazovi začali s mimoriadnou intenzitou šíriť počnúc šiestym storočím írski mnísi najprv na britských ostrovoch a odtiaľ sa tento úkon rozšíril do celého sveta. Čo je zaujímavé a až prekvapujúce, že v kresťanskom staroveku existovalo aj verejné vyznanie hriechov pred cirkevným spoločenstvom, zvlášť vtedy, ak spáchali verejné hriechy, čiže také, o ktorých sa verejne vedelo (ako napríklad odpadlictvo, vražda,

cudzoložstvo a modloslužba). To však nemalo dlhé trvanie pre pohoršenie, ktoré z toho vznikalo, až ho výslove zakázal pápež Lev I. (440-461). Spočiatku sa hriechy vyznávali biskupovi, neskôr súčasne biskupi poverili počúvaním spovedí kňazov. V stredoveku v kláštoroch počúvali spovede aj mnísi, ktorí neboli kňazmi, čo však nebolo za účelom odpustenia hriechov, ale za účelom duchovného vedenia (aby v duchovnom živote skúsenejší spolubrat mohol poradiť v duchovných veciach menej skúsenému). V podobnom duchu sa praktizovali v ojedinelých prípadoch aj vyznania hriechov jednoduchým veriacim, ak nebolo možné sa vyspovedať biskupovi alebo kňazovi. Stávalo sa, že do 13. storočia počúvali spovede niekedy aj diakoni, dodnes však nie je jasné, či to bolo aj za účelom odpustenia hriechov alebo len ako duchovné poradenstvo (porov. *Dizionario storico del cristianesimo*, Cinisello Balsamo 1992, s. 542-545). Povinnosť raz do roka vyznať individuálne svoje hriechy kňazovi stanovil ako cirkevný príkaz Štvrtý lateránsky koncil v roku 1215 za pápeža Inocenta III. Kajúčnik je povinný vyznať všetky ľažké hriechy, ktoré si pamäta a to v spovedi, ktorú počúva iba kňaz (ušná spoved).

Ľútost'

Ľútost' bola úzko spätá s vyznaním hriechov. Ak totož človek vyznáva svoje hriechy s cieľom, aby dosiahol ich odpustenie a robí to úprimne, je veľký predpoklad, že ich aj ľutuje. Lenže ľútost' je predovšetkým vnútorným a teda duševným rozpoložením človeka. Preto cirkev od začiatku požadovala, aby toto vnútorné rozpoloženie človeka bolo nejakým spôsobom vyjadrené aj navonok (gestá, slzy, formuly vyjadrenia ľútosti). Katechizmus Katolíckej cirkvi rozoznáva ľútost' z lásky, ktorá je dokonalou ľútostou a ľútost' zo strachu (napr. pred božím trestom), čo je nedokonalá ľútost'. K odpusteniu hriechov v sviatosti zmierenia stačí nedokonalá ľútost'.

Rozhrešenie

V súčasnosti sa pod pojmom rozhrešenie pri sviatosti zmierenia rozumie to, že kňaz vystrie ruky na hlavu kajúčnika a urobí nad ním znak kríza a pritom hovorí formulu: „Milosrdný Boh Otec, ktorý smrťou a zmŕtvychvstaním svojho Syna zmieril svet so sebou a zoslal Ducha Svätého na odpustenie hriechov, nech ti službou cirkvi udelí odpustenie a pokoj. A ja ňa rozhrešujem od tvojich hriechov, v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.“

Na začiatku kresťanského staroveku bol vysluhovateľom odpustenia biskup a rozhrešenie udeľoval tak, že vložil ruky na hlavu kajúčnika pred cirkevným spoločenstvom. Postupne si však na vysluhovanie odpustenia biskupi pribrali aj kňazov a aj oni vysluhovali rozhrešenie takým istým spôsobom.

Zaujímavý je aj vývoj formuly rozhrešenia. Prvé formuly zrejme vznikali už v kresťanskom staroveku a začiatkom stredoveku a možno aj zásluhou spomínaných írskych mníchov. Je však isté, že najprv to boli prosebné formuly, v ktorej kňaz adresoval Bohu prosbu (modlitbu) o odpustenie hriechov (tzv. *formula deprekatívna*). Bol to práve sv. Tomáš Akvinský, ktorý usilovne presadzoval formulu imperatívnu ("A ja ňa rozhrešujem..."), keď zdôvodňoval, že kňaz kajúčnikovi vysluhuje božie odpustenie v mene Krista.

Pokánie

Pod pojmom pokánie (zadosťučinenie alebo ľudovo pokuta) sa rozumie pri sviatosti zmierenia úkon alebo modlitba, ktorú spovedník uloží kajúcnikovi, aby ich vykonal. Problém pokánia sa ukázal ako veľmi akútne, keď v druhom storočí niektorí kresťania odpadli od viery počas prenasledovania kresťanov a neskôr sa chceli vrátiť späť do cirkvi. Ako už bolo uvedené, za verejne známe hriechy (po verejnem vyznaní hriechov alebo ak boli spáchané a verejnosc' o tom vedela) bolo potrebné konáť verejné pokánie. Počnúc tretím storočím boli kajúcni zadelení ako *plačúci* (stáli pri kostolných dverách a tých, čo vchádzali so slzami v očiach žiadali o modlitby), *počúvajúci* (mohli sa zúčastniť len bohoslužby slova; pred začiatkom bohoslužby obety museli odísť), *kľačiaci* (počas celej bohoslužby museli kľačať) a *stojaci* (mohli byť tak prítomní ako ostatní veriaci, ale nesmeli pristúpiť k sv. prijímaniu) (porov. J. Špirko, *Cirkevné dejiny*, zv. 1, s. 89-90). Treba povedať, že aj pri ušnej spovedi bolo možné udeliť verejné pokánie (sú však autori, ktorí zastávajú názor, že to nebolo možné alebo nie sú si istí, či to bolo možné). Írski mnísi začali v súvislosti so spovedou používať *Knihy pokánia* (lat. *libri poenitentiales*) pre spovedníkov, kde za každý hriesc' skutok bolo taxatívne stanovený aj skutok pokánia.

Zvláštny a výstredný spôsob pokánia vznikol vo vrcholnom stredoveku ako hnútie flagelatov a spomínam to tu len okrajovo. Boli to celé pochody ľudí, ktorí sa verejne bičovali a lutovali svoje hriechy. Jozef Špirko píše, že sa veľmi skoro zvrhlo: sami seba rozhrešovali, neuznávali očistec, odpustky a podobne, lebo si mysleli, že všetko nahradí bičovanie. Preto Cirkev hnútie flagelatov zakázala (zv. 2., s. 95).

Spovedelnica

Nevie sa presne, kto vymyslel používať pri vysluhovaní sviatosti zmierenia spovedelnicu, ale

v kostoloch sa začínajú objavovať len v novoveku počnúc 16. storočím čiže v období tridentského koncilu. Je potrebné zdôrazniť, že sviatost zmierenia sa musí vysluhovať na posvätnom mieste, ktorým je obvykle kostol alebo kaplnka, kde má byť umiestnená spovedelnica, ktorá je riadnym miestom na spovedanie veriacich, čo je stanovené cirkevným zákonom (kán. 964). Preto nech veriaci bez oprávnených dôvodov nežiadajú kňaza, aby ich spovedal na iných miestach. Takým oprávneným dôvodom je napríklad choroba alebo staroba.

Spovedná fakulta

Veriaci žijú v presvedčení, že každý riadne vysvätený kňaz, môže odpúšťať hriechy. Avšak nie je to tak. Nie každý kňaz môže odpúšťať hriechy, ale iba ten, ktorý okrem kňazskej vysviackej vlastní spovednú fakultu (kán. 966). Niektorí kňazi túto spovednú fakultu vlastnia z úradu (ordinár, farár, správca farnosti, čiže ak vlastnia úrad, vlastnia spolu s ním aj fakultu spovedať), iní z osobitného udelenia (dekrétom) kompetentnej cirkevnej autority (obvykle je ňou miestny ordinár).

Cirkevné tresty

K niektorým hriechom Cirkev viaže automatické tresty. Ide o také tresty, do ktorých veriaci upadá automaticky spáchaním hriechu. Ak človek upadne do takéhoto automatického trestu, najprv sa mu musí odpustiť trest a až potom mu možno odpustiť ostatné hriechy. Nie je možné mu odpustiť hriechy a ponechať ho v teste. Lenže problém je v tom, že tieto tresty nemôže odpustiť každý kňaz. Odpustenie niektorých trestov si rezervoval pápež, ostatné môže odpustiť miestny ordinár (diecézny biskup a generálny vikár) alebo iný kňaz, ktorému oni dajú poverenie trest odpustiť. Uvediem automatické tresty pripravené pre veriacich laikov: ak sa veriaci stane heretikom, apostatom alebo schizmatikom (kán. 1364); ak veriaci zneuctí eucharistiu (kán. 1367); ak veriaci použije fyzické násilie voči pápežovi alebo

biskupovi (kán. 1370); ak sa veriaci pokúsi spovedať alebo slúžiť omšu (kán. 1378); ak veriaci falosne obviní spovedníka z navádzania na hriech proti šiestemu Božiemu prikázaniu u cirkevného predstaveného (kán. 1390); ak sa veriaci podieľa na zabití ľudského života v lone matky a zabitie aj skutočne nastane (kán. 1398).

Dr. Ján Duda

DETI POTREBUJÚ AJ OTCA

Mamčička zobraza svojho synčeka Patrika k lekárovi. Boleli ho zuby. Bol to malý stvornocny chlapček, ale veľký betár. Sadli na autobus a odviezli sa k zubnému lekárovi. Ten ho posadil do kresla, pustil vŕtačku, že zubček zaplombuje. Patrika to však zabolo, zavrel hlavou a lekar mu zavrtol do jazyka, čo mu dodalo mimoriadnej guráze. Chlapec začal vrieskať, plakať, kopal nohami a vykrikovať, že on si to nedá. Lekár rezignoval: "Chodte do čakárne a keď prestane pridte". Lenže chlapec si stal za svojim a paní Annou sa musela vrátiť domov naprázdno.

Po nejakom čase sli opäť k zubárovi. Tentoraz šiel s nimi aj otec Ján. Mladý chlapček u lekára opäť vyskakoval, reval, kopal a vykrikoval, že on si do toho kresla nesadne, že nech si tam sedne otec. A otec Ján si naozaj sedol. Potom vzal malého Patrika do náručia, svojimi nohami podržal jeho nohy (aby nekopal), jednou rukou podržal jeho ruky a druhou jeho hlavu. Držal ho pevne, chlapec sedel priam nehybne. Pán doktor tentoraz spokojne vykonal svoju prácu.

Chcete viedieť poučenie z tohto skutočného príbehu? Nuž je taketo: deti potrebujú nie len matku, ale aj otca! Pri rozvodových konaniah totiž deti súd prisúdi obvykle matke a otec ostane mimo hry. Lenže deti potrebujú mať aj otca! Co nato poviete, drahí rodičia?

Anna D.

Fašiangy na dedine

Dĺžka fašiangov závisí od dátumu Veľkej noci, ktoréj termín je pohyblivý. Záver fašiangového obdobia predstavuje 40 dní pred Veľkou nocou.

Pomenovanie fašiangy, fašangy sú nemeckého pôvodu, ktorým predchádzal názov mjasopust, dokumentovaný už v 9. stor. Časové ohraňčenie bolo určené 40-dňovým pôstom. V závere fašiangov bolo povolené takmer všetko - zábavy, spoločenské nešváry, sloboda prejavu a bezstarostnosť. Všetky záporné javy boli zobrazené v ľudových maskách.

Historické hľadisko. Súvislosti fašiangových prejavov možno hľadať s antickými slávnosťami na oslavu boha Bakcha. Rozšírené boli hlavne na vidieku, roľníci sa zabávali rôznymi žartmi, pri ktorých mali tváre zakryté jednoduchými maskami zhrozenými z kôry stromov. Mladenci sa po prvýkrát obliekli do mužských odevov a boli prijímaní medzi dospelých.

Vznik masiek ovplyvnili slávnosti označované ako dni rodičov, kedy sa kládli na hroby jedlá a súčasne sa vykonávali obrady, pri ktorých sa používali masky znázorňujúce predkov. Podľa talianskeho etnografa Paola Toschiho termín masca označoval dušu zomrelého.

Aktivity: v tomto období sa končili priádky, začalo obdobie tkania, organizovali sa svadby, realizovali sa rôzne formy posmechu zo starých mládencov, starých dievok, prijímalo sa medzi dospelých. Podľa cechových artikúl boli v tom čase preradovaní uční za tovarišov.

V dnešnej dobe, keď páperové periny vystriedali protialergické prikrývky, sa už mälokedy zídu "páračky" peria. Fašiangy si však aj nadálej zachovali neopakovateľnú atmosféru plesov, zábav a maškarných bálov.

Vrcholom fašiangového obdobia boli zábavy. Vychádzala z tradície, kedy ľudia, venujúci sa najmä poľnohospodárstvu, využívali zimný čas na zábavu a spoločné posedenia. Za dlhých zimných večerov, keď ľudí neoberal o čas televízor, sa schádzali pri spoločnom páraní peria, sánkovaní či korčuľovaní, ktoré spájali s maškarnými plesmi. Najmä na dedinách sa tým utužovali vzájomné vzťahy, mladšia generácia dychtivo počúvala rozprávanie rôznych príbehov, povestí či rozprávok. Zábavy trvali od nedele do utorka, niekde až do stredy. Na zábave nechýbali muzikanti,

ktorí hrali od popoludnia takmer do rána, na stoloch víno, pálenka, huspenina a tradičné pečivo (pampúchy, vyprážané šišky, fánky). Kladenie jedá na hroby pravdepodobne symbolizovalo hojnosť a sýtosť po celý nasledujúci hospodársky rok.

Hlavným organizátorom fašiangových zábav bola dospelá mládež. Mladenci na čele so svojím richtárom chodili po domoch vyberať raž, z ktorej vypálili pálenku. Poslednú fašiangovú sobotu obišli všetky domy, kde bývali dievčatá, o ktorých si mysleli, že pôidu na zábavu.

Ktorých si myšiel, že pojdu na zabavu. Počas obchôdzky spievali známu pieseň: "Fašiangy, Turice, Veľká noc príde...." Za odmenu dostali slaninu, klóbásu alebo aj údené mäso, ktoré napichovali na ražeň. Sprievod fašiangovníkov vždy doprevádzal muzikant, ktorý hral na harmonike alebo gajdách. Výslužku mládenci odniesli dievčatám na priadky, z ktorej pripravili chutný pokrm.

Z ktorej pripravili čudný pokr.

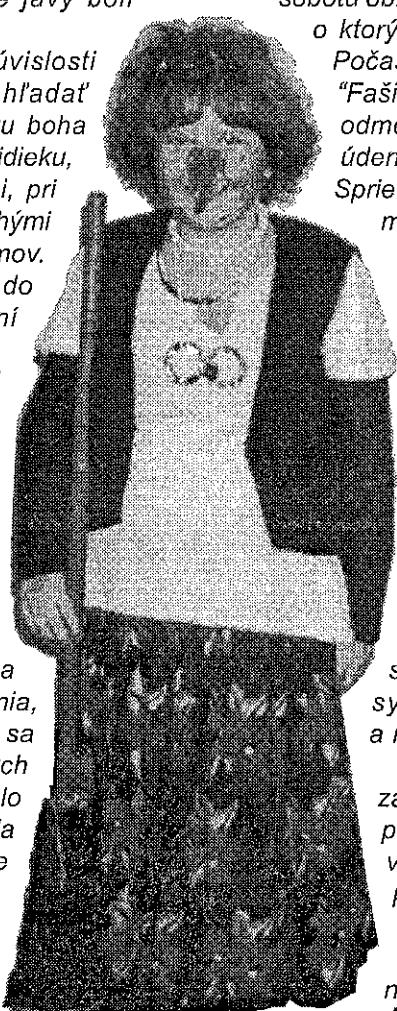
Fašiangy končili v utorok o polnoci. Odbitím polnoci zložili muzikanti svoje nástroje, mládenci si od nich zapožičali basu, ktorú prikryli čiernym súknom. Vytvorili smútočný sprievod, kde boli účastné postavy farára, organistu a pozostalých. Farár odriekal biblické texty upravené prevažne do žartovnej podoby a všetci okolo- stojaci smútili za basou symbolizujúcou obdobie hojnosti a radovánok.

Druhý deň, Popolcová streda, bol začiatkom Veľkého pôstu. Dopoludnia poumyvali gazdiné všetok riad, aby v nôm neostali stopy po masti po predošлом období hojnosti. Celé pôstne obdobie od Popolcovej stredy až do Veľkonočnej nedele sa nekonali svadby a zábavy.

Dnešní ľudia sa nedokážu odbremeníť od problémov a trápení. Vytvárajú okolo seba priestor, ktorý je čoraz väčší. Je to ich osobná zóna, do ktorej nesmie nik vstúpiť. A práve tým sa stráca čaro fašiangov, pretože je to obdobie spoločenské, kedy by sa mali ľudia intenzívnejšie streňať a komunikovať.

Výpovede starých ľudí z Teplicky dosvedčili, že aj tu sa fašiangy "slávili" spôsobom pre ne typickým. Konali sa zábavy a svadby. Dedina bola plná spevu a tanca.

*Podľa príspevkov redaktorov a literatúry
(Nilašová, Lea: Fašang sa kráti, už sa nenavráti.
Nitra: Dom Matice slovenskej. 1998)*
spracovala M. Hodnická

Privítanie roku 2000 na kolenách pred Pánom

Ked' sa ma Jožko Rimbalu pred minuloročným Silvestrom opýtal, či sa nechcem pridať k tým, ktorí nový rok privítajú v Medžugorí, bez zaváhania, ani neviem prečo, som odpovedala áno. Nakoniec sme sa na tejto púti zíšli dokonca piati markušovčania – Jožko a Klára Rimbalovci, vtedy ešte nespojení manželským putom, Matúš Grečko, Ľudo Kalafut a ja. Ďakujem Pánovi, že mi znova umožnil vrátiť sa do tejto oázy pokoja a dal mi tu milosť privítať nový jubilejný rok pred Ním na kolenách. Znova som sa v modlitbách a tichu mohla vrátiť k Jeho prameňom a hasiť smäď mojej duše. Vstup do nového roka slávením svätej omše a kľačaním sa Ježišovi v Eucharistii bol nádherný. Zakaždým, ked' som v Medžugorí, veľkým zážitkom sú pre mňa svedectvá ľudí, ktorí tam zažili veľké obrátenie. Vidieť a počuť tých, ktorí vďaka Pánovi vyšli z vlastnej biedy a prežívajú s Ním teraz radostný a pokojný život, je pre mňa veľkým povzbudením.

Oslovila som však aj ostatných markušovských pútnikov, aby sa podeliili so svojimi dojmami z Medžugoria. Hľa, tu sú.

Jožko reagoval na moju výzvu týmito slovami: "Neviem ani pri najväčšej snahe povedať ani opísť to, čo som tam zažil. Je isté, že som tam nevidel žiadnen zázrak a predsa to neopisateľné čosi spôsobilo v mojom živote zlom. Inými slovami povedané, našiel som tam impulz, a to značne silný impulz, meniť môj život počnúc zmýšľaním až po skutky. Dobre si pritom uvedomujem, že dobro môže pochádzať len od dobrého. Pre túto moju nemohúcnosť svedčíť si myslím, že inému toto dokážem tlmočiť zatiaľ len mlčky presvedčivou zmenou života. A to ja považujem za svoj osobne prežitý zázrak, za ktorý nemôžem ďakovať inému ako Bohu."

Ľudo zdôrazňuje medžugorskú atmosféru lásky. Hovorí: "Každý človek vedome či podvedome, viac alebo menej túži po láske. Nedostatok lásky je chorobou, rakovinou duše a príčinou mnohého zla. V Medžugorí je možné "pocítiť" lásku a uvedomiť si, že veta "miluj blížného ako seba samého" nie je čosi nereálne, ale dá sa prežiť. Navyše, je to istá cesta k Bohu." Ďalej pokračuje: "Boh je "zamilovaný" do každého človeka. Bez výnimky. Ľudia, ktorí padli na pomyselné dno hriechu a ktorí práve v Medžugorí našli odvahu a silu znova vstať a svedčiť, sú toho dôkazom. Pre mňa osobne je to najúzasnejšie a najvzrušujúcejšie tajomstvo viery: všetkopresahujúca božia láska a vždyprítomná nádej. V tomto nachádzam silu dúfat', že i moje osobné pády mi budú odpustené."

Klára na otázku, prečo už po tolkýkrát opakuje cestu do Medžugoria hovorí: "Odpovedám jednoducho. Od toho času mi akosi viac záleží na spásu mojej duše a všetkých, s ktorými sa strečávam, no najmä však duší mojich najbližších. To sa dostáva v mojom živote na popredné miesto, v tom najviac

Milí naši čitatelia,

ďakujeme Vám všetkým, ktorí ste nám zaslali alebo doručili Vaše príspevky. Boli by sme radi, keby sa okruh prispievateľov rozšíril. Svoje príspevky nám môžete i nadálej odovzdávať osobne (redaktorom), alebo vhodiť do krabičiek v kostoloch, prípadne zaslať na adresu: Rédakcia časopisu *Pokov a dobro*, Farský úrad, Michalská 52, 053 21 Žilina. Ti, ktorí majú možnosť prístupu k internetu, nám môžu poslať príspevky na e-mailovu adresu: momo@strojsnv.sk. Príspevky môžu byť i anonymné alebo písané pod značkou. Pripomíname, že redakcia si vyhľadáva právo úpravy alebo skrátenia príspevku. Rukopisy nevraciame, ale archivujeme, takže je možné, že Váš príspevok bude uvádzaný v ďalších číslach.

redakcia

nachádzam zmysel svojho života. Tieto opakovane cesty nie sú pre mňa vôleb namáhavé, pretože tam nachádzam dokončenie otvorenú studnicu milosti, ktorá dáva vzrasť, myslím si, môjmu Bohom danému poslaniu."

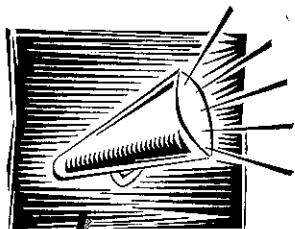
Rozprávať o duchovných zážitkoch je pre Matúša ľahké, ale o to srdečnejšie všetkých do Medžugoria pozýva. A slová, ktoré Matúš dodáva nakoniec, odznievajú hádam v srdci každého, kto sa z tohto pútnického miesta vracia domov: „Najväčšou výzvou Medžugoria pre mňa je postaviť Boha na prvé miesto vo svojom živote.“

Ing. Martina Mrovčáková

Čas vianočný, čas polnočný je už za nami...

Nastali pre nás všedné dni, všetko sa vrátilo do starých kolájí. Mnohí z nás sa ešte obzerať do zadu a boli by sme radi, aby ten čas vianočný trval ešte dlho. Vnom nachádzame viac pokoja v našich rodinách, naše priateľské stretnutia sú milšie, naše deti sú lepšie, rodičia k deťom sú ľaskavejší, a to všetko spôsobilo malé dieťa v jasliach menom Ježiš. Hoci vieme, že on žije s nami po celý rok, my sme k nemu a k blížnym milí a láskaví len na Vianoce. Pokúsme sa v roku Duchovnej obnovy myslieť častejšie na Noho a vnom nájdeme aj seba. Tak ako hľadali prístrešie Mária s Jozefom pri jasličkovej pobožnosti na prvý sviatok vianočný, tak aj my ho hľadajme v chorých, opustených, utrápených, ale aj milujúcich a ochotných urobiť niečo pre iných. A takými boli všetci, čo nám pripravili duchovné stretnutie pri jasličkách. Všetkým patrí úprimné podávanie, že neľutovali čas a potešili všetkých, ktorí o to stáli. Iste boli aj takí, ktorí by boli na stretnutie prišli, ale nemohli prísť pre nemoc. Ale kol'kí tam zasa mohli prísť a pozvanie odmietli. Veríme, že nabudúce. Zvlášť chceme podakovať Mgr. Marte Králikovej, lebo na jej pleciach ležala príprava jasličkovej pobožnosti. Nech narodený Ježiš jej dá silu a zdravie, dobré nápady a jej viera nech rastie cez tieto deti, s ktorými pracuje. Ich výkony nech sú jej odmenou. Taktiež ďakujem chlapcom jasličkárom za priblíženie Ježiškovo narodenia priamo v našich domácnostiach. Ani sme si neuvedomili, že cez tieto deti prišiel k nám a my sme ho prijali, alebo neprijali. Mnohé farnosti len túžia mať jasličkárov, my ich máme, ale nevelíme si to ceníme. A nakoniec podávanie patrí našim redaktorom časopisu "Pokov a dobro". Ste dobrí, práca, ktorú odvádzate, je hodná pochvaly. Nebojte sa nahliadnuť do našich rodín, spolupracovať so spoločenstvami, katechetmi, a tak postupne sa a my budeme otvárať pre spoluprácu s Vami. Je to pre nás obyčajných ľudí novinka, že sa môžeme podeliť so zážitkami alebo svojimi názormi s Vami. Pozdravujem Vás všetkých v mene svojom, nech Pán Boh Vám dá milosť, zdravie a Božie požehnanie.

Marta Kamenická

FARSKÝ KLEBETNÍK

AKCIA JUBILEJNÉHO ROKA

Nedelou 2. januára 2000 začalo v Markušovciach, v Tepličke a Lieskovanech ako duchovná akcia v rámci jubilejného roka putovanie obrazu Panny Márie a obrazu Božského Srdca Ježišovho po rodinách. Členovia rodiny si v nedele pri sv. omši prevezmú obraz, pri ktorom sa každý večer počas týždňa budú doma spoločne modlovať a v nasledujúcu nedelu ho opäť priniesú do kostola, kde si ho prevezme ďalšia rodina. Putovanie obrazu P. Marie a obrazu Božského Srdca Ježišovho je stabilnou celoročnou duchovnou akciou v našej farnosti, ktorej cieľom je upevnenie rodín a manželstiev skrze spoločnú modlitbu v rodinách. Preto je veľmi žiaduce aby sa rodiny podľa možnosti zhromažďovali každý večer pri obraze a prezili spoločenstvo modlitby.

PRACOVNÉ STRETNUTIA

- ↳ V sobotu 15.1.2000 sa uskutočnilo školenie kantorov našej farnosti, ktoré viedol doc. ThDr. Amantius Akimjak. Náplňou školenia bola príprava spevov pre pôstne a veľkonočné obdobie, aby sa spievalo jednotne a aktuálne vo farnosti i oboch filiálkach.
- ↳ V piatok 7. januára sa konalo v Markušovciach na fare pracovné stretnutie vedúcich skupín birmovancov s pánom farárom Dudom. Duchovné slovo predniesla Mgr. Melánia Kapustová z Lieskovian.
- ↳ V januári prebehli zasadania Hospodárskych rád. Najprv sa konalo zasadanie Hospodárskej rady farnosti Markušovce (18.1.2000), potom Tepličky (24.1.2000) a nakoniec Lieskovian (24.1.2000). Zasadania viedol pán farár Duda.
- ↳ V januári sa konalo aj zasadanie Redakčnej rady nášho časopisu, ktoré zvolala a viedla šefredaktorka Monika Hodnická. Ďalšie zasadanie redakčnej rady sa konalo začiatkom februára. Ich úlohou bolo rozdelenie práce pre vydanie fašiangového čísla časopisu a taktiež veľkonočného čísla.
- ↳ 11. februára sa konalo pravidelné mesačné pracovné stretnutie vedúcich skupín birmovancov s pánom farárom Dudom. Stretnutie sa konalo na fare v Markušovciach a duchovné slovo predniesla tentoraz pani Anna Holečková z Tepličky.

ZÁBAVNÉ PODUJATIA

- ⇒ V sobotu 5.2. sa konalo fašiangové posedenie markušovských seniorov, ktoré zorganizovala pani Marta Kamenická. Posedenia sa zúčastnil aj pán farár Duda a pán kaplán Šipoš.
- ⇒ V nedeľu 6.2. sa konal detský fašiangový ples v Markušovciach. Ples zorganizovala Mgr. Marta Králiková a zúčastnili sa ho aj obaja páni kapláni.
- ⇒ V nedeľu 20.2. sa uskutočnil detský karnevál v Lieskovanech, ktorý zorganizovala pastoračná referentka pani Ludmila Černická.
- ⇒ Pre mladých priaznivcov časopisu *Pokoj a dobro* zorganizovali jeho redaktori Fašiangový ples v Kultúrnom dome v Tepličke. Ples sa konal v nedeľu 5. marca.

DUCHOVNÉ A INÉ AKTIVITY

- ⇒ Súbor Matičiar z Markušoviec vystúpil s kultúrnym programom pod názvom *Vianoce na dedine* v kostole v Tepličke 19.12.1999 a 20.12.1999 v kostole v Markušovciach.
- ⇒ Počas Vianoc sa naše deti zúčastnili koledovania v rámci Dobrej noviny v Tepličke, Poa Tepličkou, v Markušovciach, a v Lieskovanech. Koledovanie zabezpečovali vedúci Hnutia kresťanských detí v našej farnosti Monika Hamráčková v Tepličke, Mgr. Marta Králiková v Markušovciach a Mgr. Zuzana Kapustová v Lieskovanech.
- ⇒ Naši duchovní otcovia (Duda, Majerčák a Šipoš) vykonali počas Vianoc požehnávanie domov. V Markušovciach 27. a 28. decembra, v Tepličke 29. decembra a v Lieskovanech a Pod Tepličkou 30. decembra 1999.

AKTIVITY MIMO FARNOSTI

- ⇒ Dňa 10.1.2000 sa konalo v Spišskej Kapitule pracovné zasadanie Komisie pre proces blahorečenia biskupa Jána Vojtaššáka. Ako postulátor sa zasadania zúčastnil aj pán farár Duda.
- ⇒ Dňa 8.2. navštívil pán farár Dr. Ján Duda Budapešť a prednášal na Právnickej fakulte tamojšej Katolíckej univerzity. Na túto prednášku ho pozval rektor univerzity biskup Mons. Péter Erdo. Pri tejto príležitosti navštívil aj úrad pre proces blahorečenia kardinála Minczentyho.
- ⇒ V rádiu Lumen sa konala v sobotu 19.2. o 21. hod. diskusia o živote Božieho sluhu biskupa Jána Vojtaššáka a o procese jeho blahorečenia. Spolu s historikom docentom I. Chalupeckým a teológom Dr. Antonom Tyrolom sa tejto diskusie zúčastnil aj pán farár Dr. Ján Duda ako cirkevný právnik.

Z prípravy birmovancov

- V sobotu 29. januára 2000 navštívil našu farnosť Mons. Andrej Imrich, spišský pomocný biskup a generálny vikár. Pri tejto príležitosti slúžil sv. omšu ráno o ôsmej hodine vo farskom kostole v Markušovciach spolu s pánom farárom Dudom a kaplánmi Majerčákom a Šipošom a po sv. omši sa stretol s birmovanicami zo všetkých troch dedín.

Milé deti!

Veľmi nás potešili príspevky, písané aj kreslené, ktoré ste nám zaslali pri príležitosti prebiehajúcich fašiangových dní.

Tieto dni sú plné veselosti, smiechu, masiek a karnevalov a doširoka rozvoniacajúcich šišiek. O čare fašiangových zvykov sa dnes dozvedáte už len z rozprávania svojich starých rodičov. Je pekné zasadnúť si večer okolo stola a počúvať príbehy starkých z ich mladosti, keď sa vedela zabávať celá dedina.

Prajeme vám, aby ste si našli dosť času na stretnutie a zabavenie sa so svojimi kamarátmi, aby ste raz aj vy mohli o týchto veselých dňoch rozprávať svojim vnúčatám.

Čarovné slovko

Volá Miško na mamičku:
„Počuj, mama, ja chcem
šíšku!“

„Čo chceš, Miško? Nečujem!“

„Nepočuješ? Šíšku chcem!“

„Nepočujem ani slovo!“

Povedz mi to, Miško, znova!“

„No ved' vratím: Šíšku
chcem!“

„Mišenko môj, nečujem!“

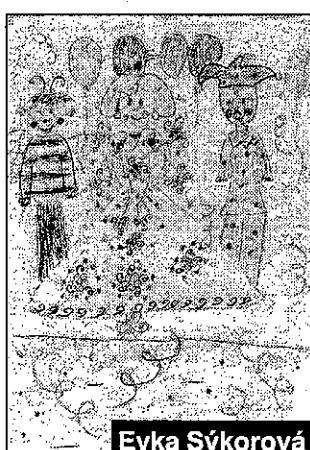
Pozrel Miško na mamičku.

„Ja si prosím mama, Šíšku!“

„Ach ták! Prosiš. Nech sa
páči!“

Tu sú čerstvé na pekáč!“

H.K. Koládová

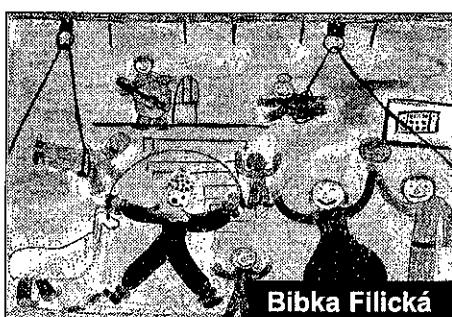
Evka Sýkorová

Na prahu nového tisícročia...

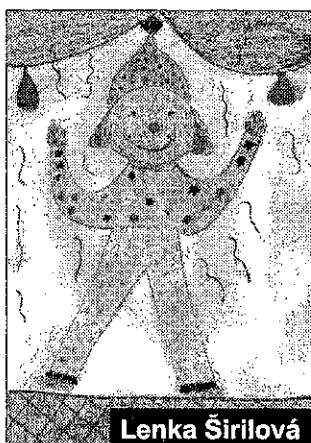
Plný nádeje a očakávania sa na chvíľku zamýšľam, čo prinesie pre mňa rok 2000? Najprv však chcem vyjadriť vďaku a chválu dobrotvíemu Bohu, Otcoví, ktorý nám pred dvetisíc rokmi daroval svojho jednorodeného Syna. Svojím životom sa budem snažiť ohlasovať Krista a byť vnímatejší na hlas Ducha Svätého. Svoju slobodnú vôľu chcem zjednocovať s Božou vôľou pod vedením Matky Božej. Nápomocnými mi budú aj nadalej duchovní pastieri, vyučujúci a rodičia. Verím, že nový rok mi prinesie radosť, šťastie, lásku, úspech, pokoj a usporiadany život v kruhu najblížších a úspešné štúdium v lepších podmienkach. A hlavne mier a zdravie. Prajam si, aby v jubilejnom roku zavráadol Boží pokoj na celej

Zemi a Božia lásku prežiarila srdcia všetkých ľudí. Aby deti celého sveta neokúsili viac, čo je to hlad a vojna.

Miloš Kočiš,
Teplička

Bibka Filická

Lenka Širillová

Čas od Troch králov po popolcovú stredu sa volá fašiangy. Fašiangy sú najveselším obdobím celého roka. Cez fašiangy sa usporadúvajú rôzne plesy a svadby. Ľudia sa veselia častejšie ako inokedy. Pečú sa rôzne maškry, ako sú šišky, fánky, dolky. Navzájom sa viac cez toto obdobie navštievujeme a zabávame.

Mária Králová
Markušovce

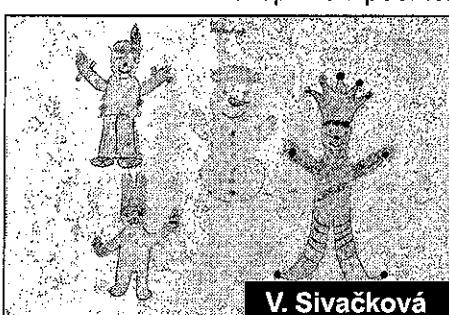
*“Fašiangy, Turíce, Veľká noc príde,
kto nemá kožucha, zima mu bude.*

*Ja nemám, ja nemám, len sa tak trasiem,
dajte mi slaniny, nech sa vypasiem.”*

Táto pieseň sa spieva počas fašiangov už celé roky. Dnes už nie sú také fašiangy, o akých mi rozpráva moja babička. Ani ona už nezažila kúdelné chyže, ani nepriadla priadzu. Zachovala sa iba pieseň a niektoré staré zvyky. Na fašiangy sa vypekajú samé dobroty, ale najviac lekvárové šišky, v spišskom nárečí pankušky. Ja ich mám veľmi rád. U nás sa fašiangy oslavujú tak, že sa zíde celá rodina u babičky, ktorá napeče pankušky, uvarí teplý čaj, rozprávame sa a zaspievame pekné piesne. Toho roku sú fašiangy dlhé, tak ich môžeme dlhšie oslavovať. Fašiangy sú až do Popolcovej stredy, kedy sa pochováva basa (to znamená koniec spevu a tancu) a začína 40-dňový pôst.

Martin Sakmár, Markušovce

Čas od Troch Kráľov po Popolcovú stredu sa volá fašiangy. Zábava na fašiangy niekedy trvala od nedele do utorka. Ľudia sa zabávali a prezliekali sa za všelijaké strašidlá. Boli to napríklad: strígy, mátohy, čerti a rôzne zvieratá ako sú kone, kravy, mačky, kozy... Na fašiangy sa pečú šišky a všelijaké dobroty. Kedysi chodili chlapci z domu do domu a spievali pesničky, každá dobrá

V. Sivačková

gazdinka im na palice nastokla nejakú dobrotu. Dnes sa na staré zvyky našich babičiek už zabúda.

Petra
Piaková
Markušovce